

Disputatio theologica de patronatibus, tutelis & praefecturis sanctorum

<https://hdl.handle.net/1874/341621>

DISPUTATIO THEOLOGICA;
 DE
 Patronatibus, Tutelis, &
 Præfecturis Sanctorum.

Q V A M

Favente Deo Opt. Max.

SUB PRAESIDIO

D. GISBERTI VOETII SS. Theol. Doct.
 Eiusdemque Facultatis in Inclyta Acad. Ultraj. Profess.
 ac Ibidem in Ecclesia Pastoris vigilantissimi.

Publicè ventilandam proponit,

TIELMANNUS à BREUGEL, Sylvæ-Ducensis.

Ad diem 26. Maji. hora locoque solitis.

ULTRAJECTI,
 Ex Officinâ Ioannis à Waesberge ANNO MDCLXXII.

Amplissimis, Gravissimis, & Reverendis
V I R I S,

D. GERARDO à BREUGEL,
Civitatis Busco - Ducensis Que-
stori, ibidemque Senatori, Patri
meo.

D. HENRICO à BREUGEL,
Ejusdem Civitatis Scabino &
Senatori, Patruo meo.

Exercitium hoc Theologicum

Eo quo decet animo

D. D. D.

TIELMANNUS à BREUGEL,

Respond.

DISPUTATIO THEOLOGICA,

D E

Patronatibus, Tutelis, &
Præfecturis Sanctorum.

Quanta & quam varia Idololatria Papatus, satis superque à nostris ostensum in generalibus capitibus. 1. De Idololatriâ mis-
saticâ. 2. De Mariolatriâ. 3. De Cultu sanctorum. 4. De
Cultu Angelorum. 5. De Staurolatriâ. 6. De Iconolatriâ. 7.
De Cultu reliquiarum. 8. De Cultu rerum consecratarum. 9.
De Cultu Idoli Romani, h. e. Papæ. Nos speciales partes, aut
hypotheses, aut consecraria quadam de Idololatriâ indirectâ, de
sanctis chimericis, de Angelis tutelaribus, de Rosariis, litanis,
horis canonicis, processionibus, Iubileis, benedictionibus, agnis
Dei, peregrinationibus, cruce, imaginibus, Festis, Templis, No-
mine Iesu, aliasque superstitiones, pro ratione thesium perstrin-
gere conati sumus. Visum nunc est ad caput de Cultu Sanctorum
aliquid conferre, de eorum Patronatibus seu Præfecturis: idque
tum in genere: tum etiam in specie de Martino Turonensi, ante-
hac Ecclesia & urbis Ultrajectina fictitio Patrono. Quod ad
præfecturas in genere. I. Historicè eas delineabimus. II. Pro-
blemata subjiciemus.

T H E S I S I.

Quod ad prius primo descriptionem: De-
inde accidentia aliquot, & divisiones pro-
ponemus. Est ergo Patronatus specialis
potestas, & cura, circa personas, res, loca,
tempora, divinitus Angelis aut Sanctis de-
mandata, & Ecclesiasticè, seu papaliter si-
ve explicitè & positivè, sive implicitè aut
fide

fide divina (Papali scil.) à Papistis declaratè, ut permissivè agnosci, & religiosè patroni illi coli possint ad animæ corporisque salutem. In explicatione hujus descriptionis, consideranda. 1. Nomen. 2. Subjectum. 3. Objectum. 4. Fundamentum. 5. Finis. 1. Nomina sunt patrociniū seu patronatus. Quorum origo & acceptio in Jure Civili & Canonico explicata, analogicè huc applicari potest. Horum synonyma sunt *præfectura* & *tutela*: unde concretura *Divi Tutelares*, Pontificiis Scriptoribus passim frequentatum, cum de Patronis nationum aut urbium loquuntur. Notandum hic discrimen inter Ecclesiæ alicujus, titularem, & tutelarem seu patronum. *Ille* est, à quo denominatur Ecclesia. *Iste*, qui majorum autoritate & communi sensu populi recolitur ut patronus loci. II. *Subjectum* est vel primum seu absolutum, vel secundarium seu relatium. *Absolutum subjectum* faciunt Deum, Christum, Spiritum Sanctum, Angelos, Sanctos. De Deo, Christo, Spiritu sancto, fidem faciunt, templa corporis Christi, confraternitates Sacramenti, confraternitates nominis Dei, equites Spiritus sancti. Quod ad Angelos, eos secundum Pseudo-Dionysii Pseudo-hierarchiam in novem choros dispescunt, & in tres hierarchias; ex quibus infimam hierarchiam rebus humanis præficiunt, & inde seligunt sibi Angelos specialiter dictos tutelares, quorum alii singulis hominibus (qui Angeli custodes dicuntur) alii nationibus, Provinciis, &c. præesse dicuntur. De quâ meteorologicâ & superstitiosâ speculatione egimus in disp. de Hierarchiâ cœlesti & Angelis tutelaribus: nec hic repetimus. *Proprie* ergo hic agendum de sanctis (ita dictis): quos distinguimus in verè dictos sanctos (falsò tamen dictos *Divos*, Patronos, & numina religiosè colenda), & in sanctos chimæricos seu fictitios, qui aut ex rei veritate, aut ex communi fide Christianorum, aut etiam ex communi & constanti fide Papatus pro sanctis haberi non possunt: quos peculiaribus disp. de *sanctis Chimæricis* delineavimus. Ex istius generis sanctis Patronos & Patronas seligi & coli docent exempla Georgii, Margare-

tæ, Catharinæ, &c. Rochi, Caroli Magni, &c. *Relatum sub-*
jectum, faciunt reliquias Christi & sanctorum: inter quas im-
 primis notandum sanctum sudarium Vefontinum, quod pe-
 culiariter præest visui. Exempla sanationum, cum cultibus re-
 ligiosis huic Patrono delatis, vide apud Chiefetium cap. 13.
 14. 15. & ult. de linteis sepulchralibus Christi. Et quæ ex
 nostris Antonius Zadeel indicavit de petrocínio & cultu san-
 cti sudarii Cadurcensis: de quo in dispp. de sanctis Chimæri-
 cis, & de Perfosso latere Christi. Quod ad veros sanctos sunt
 illi vel Prophetæ, vel Apostoli, vel Euangelistæ, vel Marty-
 ræ, vel Confessores, vel insignes Ecclesiæ Doctores, vel qui-
 cunque alii qui in hâc vitâ exemplo sanctitatis præcellerunt.
 Ex omni genere Patroni seliguntur: & inter omnes maximè
 B. Maria, quæ quod ad universalitatem omnibus aliis lon-
 gè antistat.

II.

III. Objectum præfecturæ, patrocinii, & tutelæ sancto-
 rum, sunt vel homines, vel bestię, vel vegetabilia, vel aliæ res
 quæcunque tum naturales, tum artificiales. Quod ad homi-
 nes, illi vel sigillatim considerantur, vel collectim. Sigillatim
 considerati, quique, ut à Deo jam inde à nativitate assigna-
 tum sibi habent proprium Angelum custodem, sic arbitrio
 suo sibi ex omnibus sanctis eligunt peculiare Patronum. Col-
 lectim considerati in societate Politicâ, aut Ecclesiasticâ, ad-
 sciiscunt Patronos nationales, provinciales, urbicos, vicanos,
 collegiorum quorumcumq; civicorum, legionũ & cohortium
 militarium, Ecclesiarum, Ordinum seu religionum, confrat-
 ternitatum sacrarum. Quod ad bestias, quibusdam earum di-
 rectè præficiuntur, ut equis, porcis, aliisque jumentis (de qui-
 bus infra); quibusdam non ita directè, ut feris quibusque, leo-
 nibus, scil. lupis, ursis, serpentibus &c. Idem dicendum de
 piscibus, avibus (nonnullis domesticis exceptis), deque as-
 nis, felibus &c. Quibus non memini directè & exsertè Pa-
 tronos assignatos. Vegetabilia, sunt plantæ tum alimenta-
 riæ, tum medicamentariæ. Inter illas excellunt fruges, alii-

que agrorum proventus, qui varijs sanctis in tutelam dati sunt, Herbae medicamentariae quaedam ipso titulo, & denominatione patronum suum haut obscure indicant; quarum nomina inter vulgaria seu officinalia in herbarijs quaerenda: omnia ea collegit & peculiari tractatu explicuit anno 1591. Johannes Bauhinus Caspari frater Medicus Principum Wirtembergic. Aliae res naturales sunt caelum cum stellis, aer, mare, flumina, fontes; adhuc meteora, fossilia, ut metalla, lapides &c. quorum omnium patronos & curatores non memini directe & separatim constitutos. Qui tempestatibus, serenitati, fertilitati, navigationi, piscationi, aucupio, venationi praesunt (infra thesi 6. indicandi) iidem stellis, aeri, aquis, terrae, meteoris per concomitantiam praesse, intelligendi sunt. Non parum promoveret novos stellarum patronos ac praefectos in forma constituendos, si ipsi, & diebus hebdomadis, mensibus, anni partibus nomina sanctorum indantur: uti hoc nuper tentavit inter Astronomos Papicolus Schillerus. Praeiverunt hic Gentiles, qui omnibus sylvis, saltibus montibus, vallibus, maribus, fontibus, fluviis, stellis, aeri, peculiare Deos praefecerunt; & inter eos quosdam simul tutelares & titulares, uti docent nomina planetarum, & complurium stellarum fixarum; ut & nomina dierum, & quorundam mensium. Quin & magiae Doctores (inter quos celebris in Papatu Theologus Joh. Trithemius in libro de 7. Intelligentiis Colon., an. 1567. apud Joh. Birckmannu recuso in 8. cum Agrippa de ceremoniis Magicis, & Petri de Abano elementis Magicis) tanquam fundamenta huic nefariae arti subsistant, praefecturas stellarum, temporum, tempestatum certis quibusdam intelligentiis, hoc est, daemionibus neutris quos fingunt, assignatas. Ad res naturales, quae patronis gaudent, referendi sunt morbi, quorum sui quique Medici inter sanctos designati. Quod ad res artificiales, considerandae sunt tum ipsae artes & artifices, tum opera arte facta. Artium & artificum, ut pictorum, sutorum, Musicorum, Medicorum &c. praefectos infra indicamus. Inter opera artificialia, excel-

cellunt urbium muri, turres, portę, porticus, portus, palatia, curiæ, templa, altaria &c. Nec prætereundæ naves tum mercatorię, tum bellicę, quarum præfecturę singulis suis tutelaribus & titularibus (e. gr. Marię, Francisco, Jacobo &c.) committi solent: & quidem nomine illo solemniter cum aliquâ baptismi specie ac pompâ imposito.

III.

IV. Fundamentum hujus patronatus est remotum, propinquum, proximum. *Remotum* consideratur vel à parte Dei & sanctorum, vel à parte Ecclesię. *Illud*, quod in his terris cum viverent, peculiariter tale quid sanctitate suâ meriti sint, & nunc in cœlis excellentiori gloriâ fruentes meritis & precibus suis apud Deum intercedant, causam ac salutem clientum suorum ei commendent, bonorum collationem & malorum averruncationem ipsis impetrent ac procurent, & sic peculiarem eorum curam gerant. *Istud*, est geminum: *primum* quod ab Ecclesia canonizati, h. e. per Romanam apotheosin in Papalium Divorum numerum relati sint. Hoc enim electioni alicujus in patronum (saltem publicum) necessariò nunc præsupponendum est: juxta decretum à SS. rituum congregatione de ordine Pape Urbani 8. Martii 23. an. 1630. emanatum; quod mox subjiciemus. *Posterius* est, Ecclesiastica electionis approbatio sive actualiter & explicitè, sive virtualiter & implicitè facta. *Propinquum* fundamentum sunt miracula à sancto illo in vitâ, aut post mortem circa tales personas aut res, (quarum patrocinium ipsi committitur) præstita. Huc referuntur apparitiones, quibus homines certiores redduntur, de potestate & voluntate ipsorum sanctorum ad tale patrocinium requisita. Factę autem dicuntur istę apparitiones vel per Deum aut Christum imediate, vel per Angelos, vel per alios sanctos, vel per ipsos illos sanctos ad patronatum promovendos. *Proximum* fundamentum est constitutio & designatio patroni: quę quod ad privatum quemque fit solo arbitrio & libera electione cujusque hominis præhabito consilio confessarii; aut post factum possessione & installatione patroni cum eo

com-

communicata. Quod vero ad publicum patronum commun-
nitatis alicujus, constat ejus designatio 1. electione populi. 2.
consensu Episcopi & Cleri. 3. approbatione & confirmati-
one sacre congregationis rituum 4. adderem ego solennem
ἐπιθετικὴν & investituram, cum pompis, spectaculis, & hila-
riis tantę solemnitati & solitę Papatu devotioni convenien-
tibus. *Motivas*, cur hic aut ille sanctus sive verus sive putati-
tius præ omnibus aliis in patronum eligi solet, ne ipsi quidem
Papatu Doctores, uti arbitror, enumerent. Quis enim infi-
nitum illud vulgarium opinionum, studiorum, devotionum,
& intentionum hac in parte chaos pertransire valeat. Quin
arbitror complures patronos ad fastigium hoc promotos haut
aliter ac vocabulis imposita est significatio, juxta illud Poęte:
*Multa renascentur &c. si volet usus, Quem penes arbitrium est,
& jus & norma loquendi.* Cæca & fortuita privatorum devo-
tio aut temeraria ac stolidi persuasio plerumque inchoavit:
inde paulatim enata plebis consuetudo: cui tandem ad fasti-
gium, à Clerico aut Theologo quo rationes excogitatę, su-
perimpositę sunt. Artificii illius exempla abunde suppet-
tunt in Durantis Rationali divin. offic. Possent ergo Patro-
ni tum privati tum publici quod ad primam sui originem di-
ci, alii *ἀπὸ τύχης*, id est, à casu, alii *ἀπὸ βουλῆς*, id est, à consilio,
quomodo Philosophus in ante prædicamentis homonyma sua
distinguit. Causę particulares electionis, si quę electores
moveant, istę ferè sunt, aut saltem mihi in præsentiarum oc-
currunt. 1. *Quia*, sanctus ille in vitã specimina curę & præ-
fecturę suę circa talem rem edidit, ut Cosmas, Damianus,
Blasius in variis morbis curandis, Rochus in peste curanda.
Sic Leonardus in captivis liberandis; Antonius pavit porcos;
Cæcilia cantantibus organis Deũ laudabat; Medardus custos
& patronus est vinearum; quia furem in vinea sua uvas repien-
tem ita ligaverat, ut inde exire nequiverit, nisi de ipsius vo-
luntate. 2. *Quia* in vita sua artem illam exercuit, ut Lucas
pictoriam, (secundum fidem Romanam) Crispus & Crispi-
nus sutoriam, Josephus fabrilem &c. 3. *Quia* actiones ali-
quas

quas edidit ad illam artem & particularem vocationem directè aut indirectè, propriè aut analogicè remotè aut propinquè pertinentes, ut Georgius militibus & armatis præest, quia cum Dracone pugnavit, eumque vicit; Ivo Episcopus Carnutensis, panormiam (pannomiam voluerunt dicere, h. e. corpus legum canonicarum) construxit: hinc patronus advocatorum & JCCtorum. 4. *Quia* similitudo aliqua seu analogia est in qualitate, aut actione, aut relatione istorum sanctorum, & rerum ac personarum, quarum patroni constituuntur. Sic e. gr. Johannes Euangelista comparatur aquilæ; hinc patronus est aucupum, qui anniversaria sua hilaria in ipsius festum rejiciunt. Nicolaus Marsupia nummis repleta clam in domum cujusdam nobilis depauperati injecerat; hinc patronus mercatorum. 5. *Quia* in nominibus aliqua est convenientia. Sic e. gr. S. Clara clarificat oculos. Mammartus medetur mammis primis autem nominū convenientias captant ex horoscopo Romano. Nomen sancti, aut sanctæ, cujus die solenni quis nascitur, plerumq; infanti imponitur: & sic sanctus ille, ut & quicumque aliàs cognominis, in patronum particularem eligitur; seu mavis hac occasione designatus intelligitur. Bellarminus in parva Catechesi (titul. *doctrina Christiana*; quæ anno 1613. ex Italico in Arabicum idioma traducta, & anno 1635. Arabic. latin. Parisiis edita) pag. 67. ad quæst. *Nonne confugis etiam ad alios sanctos, sic Respon-* det: *Ita: confugio ad omnes sanctos, & præcipuè ad sanctum, cujus nomine sum appellatus, & ad Angelum, qui me custodit.* 6. *Quia* idem malum, aut simile passi sunt. *Idem malum* passi sunt, ut Petronella Petri Apostoli filia (uti fingitur) Romæ febricitans à Patre miraculosè sanata est; ergo ritè à febricitantibus invocatur. Cur non potius Petrus, qui eam sanaverat? *Simile aut analogicum* quid passi sunt, Sebastianus sagittis confossus; ideo inter Divos pestis (quæ metaphoricè Dei sagitta dicitur) averruncos colitur; ejusdemque patrocinio sagittarii & sclopetarii utuntur. Margareta à dracone devorata, rupto ventre draconis, inde incolumis exiit; ideo à parturientibus invocatur. 7. *Quia*, in illa gente, aut Provincia, aut urbe

nati sunt: hinc ab indigenis, præ aliis sanctis in patronos pri-
vatos aut publicos adoptantur. 8. *Quia* ibi prædicarunt, aut
martyrio affecti sunt, aut sepulti, aut aliqua ipsorum reliquæ
ibi servantur. Ita Dionysius factus patronus Galliarum, Ja-
cobus Hispaniæ, Ambrosius Mediolani, Servatius Traject.
ad Mosam &c. 9. *Quia*, in illo templo, aut urbe, aut pro-
vincia, aut populo, quorum Patroni fiunt, plurima miracu-
la patrarunt. Et hoc ferè communiter movet populum ad suf-
fragia in talem sanctum conferenda. 10. *Quia* apparitione
aut revelatione aliqua extraordinaria ipsorum sancto-
rum, aut saltem in commendationem eorum divinitus fa-
cta, monitos se putant, ut eorundem patrocinium & tu-
telam potissimum affectent. Ita Jacobus factus Patronus
Hispaniæ. 11. *Quia*, primi ordines illos religiosorum
excogitarunt & fundarunt: hinc æquum & justum est, ut
tanquam ordinis quisque sui Patronus peculiariter ab eodem
colatur. e. gr. Dominicus, Franciscus, Benedictus, Ignatius,
Wilhelmus Aquitanus &c. 12. *Quia*, vulgaris & ἀλογος con-
suetudo ac plebis devotio jam præjudicavit. In quam solam
multorum abusu excusatio aut defensio resolvitur, apud
Casuistas, & Bresserum de conscientia, Molanum de picturis:
de quo alibi ex professo agendum. Sed nequid nimis, hic
ἀιολογίαν tutelarem abrumpo. Siquidem nunc otium esset le-
gendarios, hagiologia & Martyrologia, tum generalia, tum
particularia, historias particularium Ecclesiarum, Monasteri-
orum, Capitulorum, Ordinum, & similes operosas nugas de-
nuò percurrere, facilè complures motivæ electionum se of-
ferrent. Tantum in gratiam juniorum hic subjecio, frenum
quod stolidis, ἀλόγοις, & ἀορτοῖς quorumvis Patronorum e-
lectionibus injicere conatus est Papa Urbanus octavus cum
sacra rituum congregatione. Exstat illud apud Gavantum in
Thesaurò sacrorum rituum tom. 2. p. 45.

*Sacra Rituum Congregatio, annuente sanctissimo D. N. in ele-
ctione Patronorum mandavit infra scripta in posterum servari debe-
re, declarans, quòd aliter facta electio nulla sit ipso jure.*

Primo

Primò, quòd eligi possint in Patronos ii solum, qui ab Ecclesia u-
niversali titulo Sanctorum coluntur, non autem Beatificati duntaxat.

Secundò, quòd de Patrono civitatis electio fieri debeat per suffra-
gia à populo mediante Consilio generali illius Civitatis, vel loci, non
autem ab Officialibus solum; & quòd accedere debeat consensus Epi-
scopi & Cleri illius loci.

Idemque servari debeat in Patrono Regni, qui pariter eligi debe-
at per secreta suffragia à populo singularum civitatem Provincia.

Et quòd representantibus Regnum, civitatem, Provinciam, nulla
competat facultas eligendi Patronos, nisi ad hoc habeant speciale
mandatum, & ulterius interveniat consensus Episcopi, & Cleri di-
ctarum civitatum.

Et Tertiò, quòd causa electionis novorum Patronorum debeant
in sacra Congregatione deduci, & ab ea examinari, ac demum cau-
sa cognita, ab eadem Congregatione approbari, & confirmari.

Et ne pramissorum ignorantia ullo umquam tempore possit allega-
ri, eadem sacra Rituum Congregatio supradictum Decretum impri-
mi & publicari mandavit.

Consectar. I. Ex hoc decreto ut & ex bullis Urbani octavi
de Imaginibus, de Festis, de Jesuitissis, nec non ex Missalibus,
breviariis, pastoralibus, officiis B. Mariæ, Pontificalibus post
Concil. Trident. reformatis Lector colligat, an nihil ante aut
post Concilium Tridentinum in religione Romanâ fuerit re-
formandum.

Consectar. II. Ex secundo hujus decreti articulo collige,
populo Christiano in electione Patroni ex cœlitibus, plus
potestatis & libertatis contra prætensa, jura patronatus ac re-
galia, aut similes Principum ac magnatum prætensiones afferi,
quam in electione Pastorum ex Clericis in his terris: ubi Pa-
pa & Episcopi aut spoliū cum sæcularibus partiti sunt, aut
per innominarum contractum, do ut des, cum illis colluserunt;
aut turpibus quibusdam conditionibus transegerunt. Confer
Diatribem nestrā de vocatione Ministrorum & Jure Patro-
natus.

V. Finis constituti Patroni est vel proximus, vel remotus, vel ultimus. Homo ille aut communitas illa speciali cultu eū præ aliis omnibus sanctis honoret; ad ejus merita & intercessionē confugiat; in illo promptum auxilium & præsidium inveniat; denique à malis liberetur, & omni benedictione cumuletur, sive ordinariò, sive extraordinario & per miraculum. Finem hunc (secundum Logicam Romanam loquor; alioquin mali propriè nullus est finis) imprimis detectum videmus in instrumentis & erectionibus confraternitatum: ubi occurrunt formulæ *sub invocatione*, aut *sub patrocinio* Rocchi, Sebastiani, Antonii, Mariæ de septem doloribus, de scapulari, &c. Sed de his alibi actum est. 2. *Remotus* finis est, salus animarum post hanc vitam: quæ secundum fidem Romanam consistit, in beatificatione, & liberatione ab inferno, etiam à pœnis purgatorii. 3. *Ultimus* finis est vel in hoc genere, vel absolute. *Ille* est gloria sanctorum, *Iste* est gloria Dei.

V.

Explicata definitione, accedimus ad quasdam patronatus affectiones, tum absolutas tum comparatas. Absolutæ sunt I. imagines, & picturæ: quarum varias formas & colores, videre est in templis, sacellis, monasteriis, libris iconum, & officinis artificum. Quid autem in singulis reformari velint, & quid pertinaciter defendant, docebit liber Molani de picturis sacris. II. Insignia imaginibus addita sunt, e. gr. porcus & tintinnabulum Antonii, hasta Longini, claves Petri, gladius Pauli, draco Georgii, leo Marci, vitulus Lucæ, ulcera Jobi (qui patronus Wesemaliensis in Brabantia); ulcera Lazari, qui patronus leproforum; rota Catharinæ &c. Vide Molanum modo cit. III. Numerus eorum: quamvis enim ut plurimum uno patrono contenti sint, non raro tamen uni alter superinducitur, immo & plures adsciscuntur, sed impari honoris gradu colendi. Ita ut hinc nata distinctio patroni in principalem & minus principalem. Vide de hac re Gavantum tom. 2. pag. 46. Sic Galliarum patronatus antea Dionysio, Michaëli

Michaëli, Remigio, concessus, tandem anno 1638. diploma-
 te Regio publicè edito, delatus fuit B. Mariæ, cui rex se ac po-
 pulum regnumque suum, atque adeo universam rem Francicam in
 clientelam solenni voto dedit & dicavit, ut loquitur Jac. Eveil-
 Ion canonicus Andegavensis tract. de Processionibus Eccle-
 siasticis cap. 26. Eandem fortunam S. Johannes præsumtus
 Patronus Sylveducensis Anno 1629. proculdubio subiisset,
 siquidem urbs ab obsidione per Mariam, Sylve- Ducensem
 confraternitate sua & cultu, & miraculis (quæ Jesuita Zylius
 libro complexus est) celebratam, liberata fuisset. Sed quia
 per ipsius imaginem tempore obsidionis toties circumgesta-
 tam, clavesque argenteas repræsentantes claves urbis, (me-
 tonymicè scil. significantes custodiam urbis) dictæ imagini
 appensas, & vota de sacello Mariæ Liberatrici in memoriam
 beneficii erigendo, nulla liberatio obtineri potuit, non ma-
 gis quam ab antiquo patrono & divo tutelari Johanne; de-
 collavit & spes & consilium de novo principalis patroni super-
 inducendo patronatu: Diva enim hæc post captam urbem a-
 dytis excessit, imaginemque ejus domicella quædam *Illum in*
exilium portans victosque penates cum luctu & lachrymis, Bru-
 xellas transtulit; ubi ab archiducissa Isabella (uti ferunt) ob-
 viam ei procedente religiosè excepta est. Mansit ergo Johan-
 nes in possessione (siquidem hoc rerum statu possessio dicen-
 da sit) patronatus sui principalis; & probuldubio, si urbs illa
 aliquando Papatui restitueretur, eadem oratione patrocini-
 um ejus à Papicolis postliminiò peteretur, quâ usque ad ur-
 bis deditionem petatum fuerat, publicè portæ dictæ S. Johan-
 nis inscriptâ,

Hanc portam civesque tuos, arasque, focosque
Custodit dilectè Deo, patrone Johannes.

IV. Translatio corporum: Hinc fit ut nonnunquam con-
 tentiones oriantur inter Urbes aut Ecclesias, unde & quò
 translata dicuntur. Vide exempla translationum Norberti,
 Udalrici &c. Huc refer elevationē corporum sepulcorum: Ex-
 empla notat Miræus in Fastis Belg. p. 745. & 338. ubi de S. Vi-

vina & S. Maria Ogniacensi. V. Translatio [patronatus; cum scilicet hic deponitur, iste substituitur. Exemplum moriæ Papalis, habet Nobiliss. Philipp. Marnixius Sanct. Aldegondius in tabulis seu alveario tom. 1. ubi refert post ferale hoc carmen cantatum *Sancte Antoni de Balleolis descende*, aliasque ceremonias peractas Antonium deturbatum & Ecclesiastico ritu sepultum. Charta non patitur integram historiolam exscribi. VI. Peculiaris cultus & religio patronorum, per templa, altaria, imagines, cereos; festa, eorumque translationes, octavas, vigiliis, encænias; lectiones, hymnos, officia, litanias, missas, processiones. De dubiis & vexis innumeris, circa ordinem, modum, ritus &c. eorum, vide passim Gavantum tom. 1. pag. 29. & tom. 2. pag. 46. 49. 99. 197. Ad hunc cultum pertinent sed per accidens, sicuti privationes ad prædicamenta, plagæ, & ignominia, quibus Patroni officio non bene functi nonnunquam afficiuntur. Sic imago Petri & corpus S. Feliciæ apud Navarros, alibi imago Urbani, apud nostrates Ultrajectinos imago Pauli aquis mergere aut in eas præcipitari solet, si sanitatem non procurasset. Conferantur Hospinianus de Festis pag. 38. imprimis Molanus de picturis sacris pag. 57. 58. & ibidem ab illo citati Frid. Schenckius ultimus Ultrajectinorum Episcopus, lib. de imaginibus cap. 13. Martinus Arles in lib. de superstitionibus. VII. Denominatio locorum & hominum, ab illis patronis: quæ passim obtinet. Sic aliquæ civitates ab Audomaro, Amando, Johanne, Maria, Vito, Geertrude, &c. & templa pleraque à patronis. Similiter homines ab iisdem denominantur, ut confraternitates omnes ab iis, sub quorum patrocinio erectæ sunt, e. gr. Mariani, seu confratres Mariæ, Georgii, Antonii, &c. Nec non locorum urbiumque incolæ & cives, e. gr. cives Veneti à Marco dicti *cives S. Marci*; Ultrajectini nostri olim à Martino in antiquis diplomatis *Martensmannen*, id est, *viri Martini*, & *S. Martens dienstmannen* id est, *Famuli S. Martini*, & Lovanientes à Petro Patrono *Pietersmannen*. Affectiones comparatæ sunt, duum generum,

vel quibus inter se, vel quibus cum Ethnicis Patronis conferri possunt. Collationes patronorum inter se, pariunt infinitas speculationes, quæstiones, & determinationes de præcedentiis. Sic nobilior est sanctus Patronus Ecclesiæ, quam sanctus titularis (Gavantus tom. 2. pag. 45.): ubi scilicet hi distincti sunt; nam aliquando unus idemque sanctus utroque munere decoratur. Vide & alios casus de præcedentiis, ibid. pag. 38. 98. & tom. 1. pag. 296. Collationes patronorum, cum Ethnicis, ostendunt ex eodem luto, utraque putatitia patrocinia formata esse. Erant enim Ethnicis sua rustica numina, agrorum, arborum, sylvarum, fontium, montium, populorum, civitatum, domuum, ferarum, jumentorum, pecudum, custodes & præfides; artium, rerum quarumcumque artificialium & naturalium præfecti; hominum quorumcumque domi, foris, in terrâ, in mari, custodes, Dii viales, Dii præstitites, Dii tutelares, usque ad Deam cloacinam, & Deum Stercutium. Hic consulendi Scriptores de Diis Gentilium, quales Fulgentius, Phornutus, Palæphatus, Albricus simul in fol. & in octavo editi; Gyraldus in Syntagmate de Diis; Hesiodi & Johannis Bocacii Deorum genealogiæ. Natalis comes in Mythologia, Rosinus cum Demstero in antiquit. Romanis, Vossius de Idololatriâ, Vincentius Cartarus de imaginibus Deorum. Legi etiam possunt ex antiquis Patribus Minutius in Octavio circa medium, Julius Firmicus de errore profanarum religionum, Arnobius contra gentes: iique cum notis aut commentariis quique suis, alibi indicatis. Specimen collationis Papismi & Gentilismi hæc in parte, & in aliis plerisque superstitionibus dedit Marnixius modo laudatus tom. 1. pert. 5. cap. 6. Idem egit Casparus Grevinckhovius tract. peculiari Belgicè. Ex Pontificiis Gulielmus du Choul consiliarius regis Galliæ in Discursu Gallico de Religione antiquorum Romanorum sub finem.

Corollaria Respondentis.

I.
*S*acra Scriptura continet in se omnem doctrinam ad salutem necessariam & ab omnibus est legenda.

II.
*S*criptura est unicum & necessarium fidei principium.

III.
*N*on habet auctoritatem ab Ecclesia multo minus à Papa.

IV.
*P*apam Romanum esse summum Iudicem controversiarum fidei, & interpretem infallibilem affirmare antichristianum est.

V.
*P*apa non est vicarius Christi, sed antichristus filius perniciæ.

VI.
*E*cclēsia hodierna Romana non potest vere dici Ecclesia Christi.

VII.
*R*eligio Pontificia, qua talis, non est vera & salvifica.

VIII.
*P*ontificii in adorando pane, sanctis & imaginibus sunt idololatra.

IX.
*I*maginibus S. S. Trinitatem exprimere horrendum est.

X.
*N*ullum peccatum sua natura veniale est.

XI.
*N*on dantur opera supererogationis.

XII.
*N*on datur purgatorium aut limbus Patrum.

XIII.
*B*aptismus non est medium ad salutem necessarium.

XIV.
*C*hristus corporaliter in sacramento eucharistico præsens non est.

F I N I S.